

Opinnäytetyö AMK

Myyntityön koulutusohjelma

2024

Minerva Urponen

Korkotason nousun vaikutukset opiskelijoiden päätöksiin opintolainan nostamisesta

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Myyntityön koulutusohjelma

2024 | 36 sivua ja 2 liitesivua

Minerva Urponen

Korkotason nousun vaikutukset opiskelijoiden päätöksiin opintolainan nostamisesta

Vuosien 2022–2023 aikana korkotaso on noussut poikkeuksellisen nopeasti lyhyessä ajassa. Takana on pitkään jatkunut nollakorkokausi, jonka aikana opintolainasta on puhuttu ”ilmaisena lainana”. Lainojen kustannukset ovat nousseet samaa tahtia korkojen kanssa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko jyrkkä korkojen nousu vaikuttanut opiskelijoiden päätöksiin opintolainan nostamisesta. Lisäksi tavoitteena on saada tietoa opintolainan käyttötarkoituksista sekä opiskelijoiden lainatietoudesta.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi, mistä opiskelijoiden toimeentulo koostuu sekä korkojen nousuun vaikuttaneita taustatekijöitä. Työn käytännön osuus toteutetaan määrällisenä, eli kvantitatiivisena tutkimuksena kyselylomaketta käyttäen. Kyselyn kohderyhmää ovat Turun ammattikorkeakoulun opiskelijat.

Tähän opinnäytetyöhön liittyvän kyselyn perusteella ei voida suoraan olettaa, että korkojen nousulla olisi ollut vaikutusta opiskelijoiden päätöksiin opintolainan nostamisesta. Korkojen nousu on saanut osan opiskelijoista harkitsemaan tarkemmin tarvettaan opintolainalle, mutta suurimmalle osalle korkojen nousulla ei ole ollut merkitystä päätöksenteossa. Kyselyyn saatiin odotettua vähemmän vastauksia, joten kyselyn tuloksia ei voida yleistää koskemaan suurempaa opiskelijajoukkoa.

Asiasanat: Opintolaina. Korko. Inflaatio.

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Professional Sales

2024 | 36 pages and 2 pages in appendices

Minerva Urponen

The effects of rising interest rates on students' decisions about taking out student loans

During 2022-2023 interest rates have risen exceptionally quickly in a short period of time. Previously there had been a long period of zero interest rates during which student loans have been referred to as "free loans". However, the cost of loans has risen at the same pace as interest rates. The purpose of this thesis is to study whether the quick rise in interest rates has affected students' decision-making regarding student loans. Another goal is to get more information about the intended use of student loans and students' knowledge surrounding loans.

The theoretical part of this thesis examines what students' income consists of and what are the factors behind the rise in interest rates. The practical part of this thesis will be done as a quantitative study by using a survey. The target group of the survey is students at Turku University of Applied Sciences.

Based on the survey related to this thesis, it cannot be directly assumed that the increase in interest rates has had an impact on students' decisions about taking out student loans. The rise in interest rates has made some students consider their need for a student loan more carefully, but the majority think the rise in interest rates has not played a role in their decision. The survey received a smaller number of responses than expected, so the survey results cannot be generalized to a larger group of students.

Keywords: Student loan. Interest rate. Inflation.

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Korko ja inflaatio	9
3 Opintolaina opiskelijoiden toimeentulona	14
3.1 Opintolainahyvitys	16
3.2 Opintolainan korkoavustus	16
3.3 Opintolainan takaisinmaksu	17
3.4 Opintolainan nostamisen vaikutukset opiskelijalle	18
4 Opinnäytetyön käytännön osion toteutus	20
5 Kyselyn tulokset	22
6 Johtopäätökset	27
6.1 Korkotason nousun vaikutus	27
6.2 Opintolainan käyttökohteet	27
6.3 Opiskelijoiden suhtautuminen opintolainaan	28
6.4 Opiskelijoiden tietoisuus koroista ja lainoistaan	29
7 Pohdinta	31
Lähteet	34

Liitteet

Liite 1. Opinnäytetyön kyselylomake

1 Johdanto

Viimeisimmät vuodet ovat olleet maailmantaloudellisesti haastavia. Kriisit ovat seuranneet toisiaan ja samalla tuoneet mukanaan taloudellista epävarmuutta. Sekä koronapandemia, että Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan ovat vaikuttaneet koko Euroopan talouteen. (Euro & Talous 2024.) Heinäkuussa 2022 Euroopan keskuspankki joutui nostamaan korkoja ensimmäistä kertaa vuoden 2011 jälkeen. Saman vuoden syyskuun aikana korkoja jouduttiin nostamaan jälleen ja tällä kertaa kerralla enemmän kuin koskaan aiemmin. (Euroopan keskuspankki 2022.) Tämän jälkeen korot ovat nousseet edelleen vuoden 2023 loppuun asti, mistä lähtien korkotaso on lähtenyt vähitellen laskemaan (Suomen Pankki 2024).

Korkotason nousun myötä useimpien velallisten lainanhoitokustannukset ovat nousseet huomattavasti. Tämä koskee muiden velallisten tavoin myös opintolainaa nostaneita opiskelijoita. Monelle opiskelijalle opintolaina on olennainen osa toimeentuloa ja sillä rahoitetaan tavallisia elämisen kustannuksia, joskin motiivit opintolainan nostamiselle vaihtelevat opiskelijakohtaisesti. Viimeksi opintolainan valtioneuvoston määrää on nostettu elokuussa 2024 (Kansaneläkelaitos 2024g). Opintotuesta on siis tullut vuosien varrella yhä enenevässä määrin lainapainotteinen, kun opintolainan määrää on nostettu suhteessa opintorahaan.

Opintolainaa on jo vuosia mainostettu yleisesti ”ilmaisena lainana” ja se onkin ollut pitkään hyvin matalakorkoinen. Olemme tottuneet pitkään nollakorkokauteen ja opintolainan nostamiseen on ollut aiemmin melko matala kynnyks. Korkotason nopea nousu on vaikuttanut muiden lainojen lisäksi luonnollisesti myös opintolainan hintaan.

Tämä opinnäytetyö käsittelee korkotason nousun vaikutuksia opiskelijoiden päätökseen nostaa opintolainaa sekä opiskelijoiden tietoisuutta omien opintolainojensa koroista sekä ehdoista. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi lähemmin opiskelijoiden toimeentuloa sekä taustaa korkojen

nousun takana. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin kyselytutkimuksena Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoille.

Näkisin tämän opinnäytetyön tuovan sekä tietoa opiskelijoiden tietämyksestä lainan ottamiseen liittyen, että heidän taloudellisesta tilanteestaan. Aihe on ajankohtainen, sillä viime vuosien aikana korkojen kehitys on ollut poikkeuksellista. Mikäli koronnousulla voidaan katsoa olevan negatiivista vaikutusta opiskelijoiden valmiuteen nostaa opintolainaa, tulee opiskelijoille tarve rahoittaa opintoja muilla tavoin. Esimerkiksi työskentely opintojen ohella saattaa vaarantaa tavoiteaikataulussa valmistumisen, vaikka opintolainahyvitys lieneekin yksi motivoiva kannustin opintolainan ottoon ja ajallaan valmistumiseen. Opinnäytetyö lisää ymmärrystä opiskelijoiden ajatuksista koskien opintolainaa ja omaa taloudellista tilannettaan. Potentiaaliset hankaluudet opintolainan takaisinmaksun kanssa voivat vaikuttaa opiskelijoiden valmistumisvauhdin lisäksi myös heidän mielenterveyteensä.

Tutkimusongelma, tavoite ja rajaus

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, onko viimeisimpien vuosien korkotason nousulla ollut vaikutusta Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden päätöksiin opintolainan nostamisesta. Opinnäytetyössä halutaan lisäksi selvittää, millaisiin käyttötarkoituksiin opiskelijat opintolainaa nostavat, millaisia ajatuksia opintolainaa opiskelijoissa herättää ja kuinka tietoisia he ovat korkojen kehityksestä sekä omien opintolainojensa ehdoista.

Tutkimuskysymykset:

- Onko korkojen nousu vaikuttanut opiskelijoiden halukkuuteen nostaa opintolainaa?
- Mihin käyttötarkoituksiin opiskelijat nostavat opintolainaa?
- Miten hyvin opiskelijat ovat tietoisia korkojen kehityksestä sekä oman opintolainansa ehdoista?

Ensimmäinen kysymys on opinnäytetyön päätutkimuskysymys. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko aiemmalla korkotason nousulla ollut vaikutusta opiskelijoiden päätökseen opintolainan nostamiseen liittyen. Korkotaso on muuttunut viime vuosina nopeassa tahdissa ja se on vaikuttanut taloudelliseen tilanteeseen monin eri tavoin.

Toisella kysymyksellä halutaan saada tietoa siitä, mihin käyttötarkoitukseen opiskelijat nostavat opintolainaa. Voidaan olettaa, että opintolainan käyttötarkoituksella on vaikutusta päätökseen opintolainan nostamisesta. Mikäli opiskelija nostaa opintolainaa tavallisiin elämisen kustannuksiin, ei koronnousulla ehkä ole niin suurta vaikutusta lainannostoon. Tässä tilanteessa lainan nostaminen lienee välttämätöntä. Mikäli lainannoston motivaationa on sijoittaa rahat ja saada myös hyöty opintolainahyvityksestä, voi tilanne ehkä olla toinen. Toisaalta opintolainahyvitys on niin hyvä etu, että se saattaa tehdä opintolainan nostamisesta joka tapauksessa kannattavaa, vaikka korot olisivatkin totuttua korkeammalla tasolla. On siis mahdollista, että korkojen nousu koskettaa eniten niitä opiskelijoita, jotka opintolainaa eniten tarvitsisivat. Vaihtoehtona on tietysti aina yrittää työllistyä tai lisätä työvuorojen määrää opintojen oheen, mutta joidenkin opiskelijoiden kohdalla se saattaa riskeerata ajallaan valmistumisen ja näin myös opintolainahyvityksen saamisen. Työmarkkinat ovat myös varsinkin tietyillä aloilla haastavat, eikä töihin aina halutessaan pääse helposti.

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla halutaan selvittää, kuinka tietoisia opintolainaa nostaneet opiskelijat ovat oman opintolainansa ehdoista sekä korkojen kehityksestä ja sen vaikutuksesta opintolainan maksamiseen. Voitaisiin olettaa, että mikäli opiskelijat ovat tietoisia näistä asioista, voi korkotason nousulla olla vaikutusta lainannostohalukkuuteen. Kun taas päinvastoin tietämyksen ollessa heikommalla tasolla, ei tällaisilla tekijöillä välttämättä ole juurikaan merkitystä. Korkotason nousu on ollut paljon esillä mediassa ja asiasta on tiedotettu laajasti. Hypoteesi kuitenkin on, etteivät kaikki opiskelijat ole täysin perillä lainojensa ehdoista. Opintolainan yleinen saatavuus

ja helppous saattaa johtaa siihen, että sen ottamiseen ja ehtoihin ei tutustuta tarpeeksi perusteellisesti.

2 Korke ja inflaatio

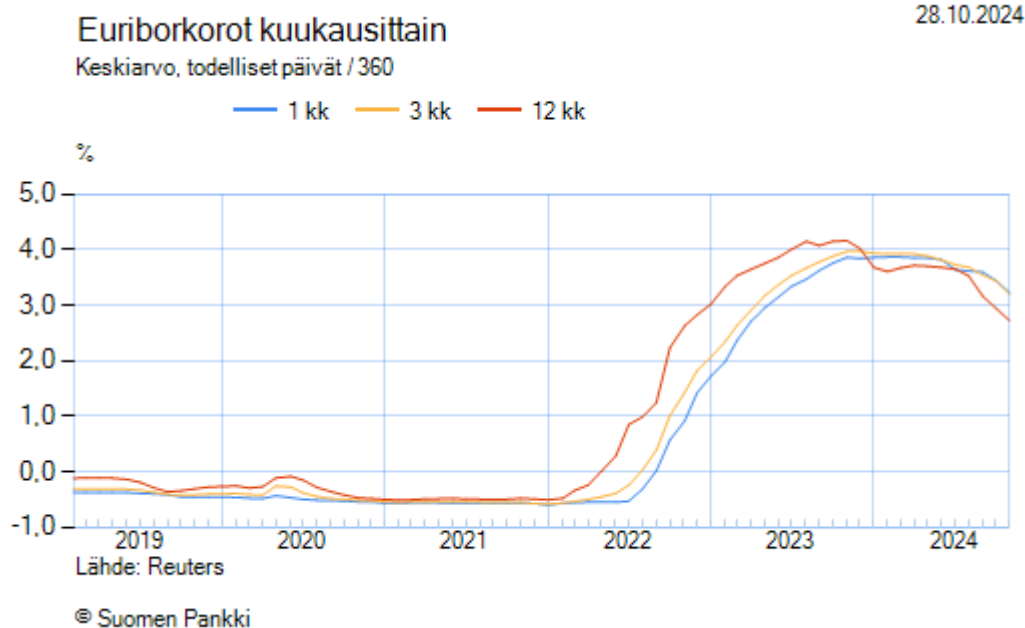
Korolla tarkoitetaan lyhykäisyydessään rahan hintaa. Korke on korvaus siitä, että lainattu rahamäärä ei ole lainantajan käytettävissä ja näin ollen omat investoinnit pitää siirtää tuonnemmaksi. Lisäksi korke kompensoi inflaation vaikutusta, joskin tämän kompensoinnin määrä vaihtelee ajasta riippuen. Korot voidaan jakaa lyhykäisiin ja pitkiin korkoihin riippuen siitä, kuinka pitkstä noteerausajasta on kyse. Koron suuruus perustuu pohjimmiltaan kysyntään ja tarjontaan rahoitusmarkkinoilla. (Lindholm & Kettunen 2016, 165.)

Euribor (Euro Interbank Offered Rate) on yleisesti euroalueella käytössä oleva viitekorko, jonka suuruus on sidoksissa siihen, millaisella korke euroalueella toimivat suuret pankit tarjoavat luottoa toisilleen (Suomen Pankki 2024).

Euriborkorkoja on olemassa useampia sen mukaan, kuinka pitkän ajanjakson lainan korke pysyy muuttumattomana. Korkejen kestoajoja on viisi: 1 viikko, 1 kuukausi, 3 kuukautta, 6 kuukautta sekä 12 kuukautta. Kun tämä ajanjakso päättyy, on luvassa korke tarkistus, jonka jälkeen korke voi nousta, laskea tai pysyä vanhalla tasolla. (The European Money Markets Institute 2024.)

Korkejen kehitys viime vuosina

Korkotason kehityksen taustalla vaikuttavat monet eri tekijät ja kehityksen ennustaminen ei ole aina yksinkertaista.

Kuvio 3. Euriborkorot kuukausittain 2019–2024. Lähde: Suomen Pankki (2024a)

Kuviossa 3 on esitetty euriborkoron kehitys kuukausittain vuodesta 2019 alkaen. Korot ovat nousseet nopeasti vuosina 2022 ja 2023. Vuoden 2022 aikana 12 kuukauden euriborkorko nousi yhteensä yli 3,5 prosenttia. Kun verrataan vuoden 2022 toukokuuta vuoden 2023 toukokuuhun, on euriborkoron määrä noussut vuoden aikana 4,149 prosenttiyksikköä. Näin nopea korkojen nousu on hyvin poikkeuksellista. Euribor on ollut korkeammallakin tasolla, mutta koronnousu on tällöin tapahtunut huomattavasti maltillisemmalla tahdilla. Sitten loppuvuodesta 2023 alkaen koronnousu on tasaantunut ja korot ovat laskeneet. Ennen mainittua jyrkkää korkojen kasvua ovat euriborkorot pysytelleet useita vuosia nollan tuntumassa ja jopa negatiivisena. Monelle lainanottajalle on voinut tulla yllätyksenä lainan maksuerien muuttuminen yhtäkkiä siten, että ne sisältävät entistä enemmän korkoja lainanlyhennykseen nähden.

Euroalueella korkonäkymät ovat muuttuneet lyhyessä ajassa poikkeuksellisen paljon, kun korkotaso nousi nopeasti nollan tuntumasta yli neljään prosenttiin vaikuttaen näin moniin eri tahoihin ja näin myöskin yleisemmin rahoitusvakauteen.

Euriborkoron jyrkän nousun syynä on ollut se, että Euroopan keskuspankki on joutunut nostamaan tuntuvasti ohjauskorkoaan hillitäkseen inflaatiota ja päästäkseen lähemmäs inflaation tavoitetasoa. Inflaation kiihtymiseen ovat vaikuttaneet esimerkiksi koronapandemia sekä Venäjän aloittama hyökkäyssota. Venäjälle asetettujen pakotteiden vuoksi energian saatavuus on ollut heikompaa ja energian sekä raaka-aineiden hinnat siksi kalliimpia. (Euro & talous 2023; Euro & talous 2024.)

Inflaatio ja sen vaikutukset

Euroopan keskuspankin yksi tärkeimmistä tehtävistä on hintavakauden ylläpitäminen. Inflaatio ei saisi olla liian nopeaa. Jos näin kuitenkin käy, Euroopan keskuspankki nostaa korkoja saadakseen inflaation tason lähelle 2 prosentin keskipitkän aikavälin tavoitettaan. Liian nopea hintojen nousu on haitallista monille osapuolille. Vastaavasti taas deflaatio, eli hintatason lasku ei saisi olla liian pitkäaikainen. Molemmissa tapauksissa talous kärsii. Hintavakauden aikana talouskasvu, työpaikat sekä rahan arvo ei vaarannu. (Euroopan keskuspankki 2017.)

Inflaatioksi kutsutaan tilannetta, jossa hyödykkeiden sekä palveluiden hinnat nousevat laajasti. Tällöin rahan ostovoima on alentunut, jolloin samalla rahamäärällä saa ostettua aiempaa vähemmän hyödykkeitä. (Lindholm & Kettunen 2019, 96–97.) Inflaatiolla on vaikutusta niin yksilöiden, yritysten kuin valtioidenkin talouksiin. Käytännössä inflaatio vaikuttaa siis lähes jokaiseen osapuoleen yhteiskunnassa. Inflaation ajatellaan yleisesti olevan olennainen taloudellinen ongelma ratkaistavaksi ja se onkin usein esillä politikassa sekä päätöksenteossa. (Mishkin, Matthews & Giuliodori 2013, 10.)

Inflaatiota voidaan mitata erilaisten hintaindeksien avulla. Useimmiten inflaatiosta puhuttaessa keskitytään kotitalouksien ostamien hyödykkeiden hintojen nousuun. Suomessa tilastokeskus seuraa kuukausittain kuluttajaindeksin avulla lähes 500 hyödykkeen hintoja, jotta niiden hintakehitystä voidaan mitata. (Lindholm & Kettunen 2016, 123.)

Aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna inflaatio on ollut korkean elintason maissa hidasta ja verrattain vakaata 1990-luvun alusta lähtien. Inflaatio ilmiönä liittyy liikkeessä olevan rahan määrään. Inflaation voi ajatella liittyvän talouden kokonaiskysynnän vaihteluun, kun puhutaan lyhyestä ajasta. Hintojen kehitykseen vaikuttaa olennaisesti myös kansainvälisen kaupan laajentuminen. (Lindholm & Kettunen 2016, 123–124.)

Kvantiteettiteorian voidaan katsoa olevan vanhin selitys inflaatiolle. Kvantiteettiteoria on rahan kysynnän teoria, joka selittää kokonaistulon nimellisarvon. Oleellisin osa tätä teoriaa on se oletus, ettei koroilla ole vaikutusta rahan kysyntään, vaan rahan määrä on se tekijä, mikä määrittää yleisen hintatason. Rahalla on mahdollista saada sitä pienempi määrä hyödykkeitä, mitä suurempi määrä rahaa on liikkeellä. Kun rahaa on määrällisesti paljon liikkeellä suhteessa hyödykkeisiin, johtaa se korkeampaan hintatasoon ja rahan arvon alenemiseen. Käytännössä kvantiteettiteorian mukaan rahan määrän kaksinkertaistuessa myös hintataso kaksinkertaistuu. (Pekkarinen & Sutela 2002, 253; Mishkin ym. 2013, 445–446.)

Alun perin yksi kvantiteettiteorian oletuksista oli myös se, että yhteiskunnassa vallitsee täystyöllisyys, ja kokonaistuotannon määrä on vakio. Raha ajateltiinkin neutraalina, eli sen määrän muutoksen ajateltiin vaikuttavan vain yleiseen hintatasoon. Työttömyys ja tuotannon taso kuitenkin vaihtelevat ja 1930-luvun laman jälkeen kvantiteettiteoria hylättiin hetkeksi. Sitten teoria on herättänyt uudelleen mielenkiintoa, joskin sitä on hieman muunneltu. (Pekkarinen & Sutela 2002, 254–255.)

John Maynard Keynes kehitti 1930-luvulla teorian, joka hylkäsi kvantiteettiteorian ajatuksen. Hän otti omassa rahan kysynnän teoriassaan huomioon korot eli rahan hinnan. Teorian mukaan rahan kysynnän taustalta löytyy kolme vaikutinta: transaktiovaikutin, ennaltaehkäisevä vaikutin sekä spekulatiivinen vaikutin. (Mishkin ym. 2013, 449.)

Poiketen kvantiteettiteoriasta, tämän keynesiläisen teorian mukaan myös kysyntä- ja kustannusinflaatiota voidaan pitää syinä inflaatiolle. Hintojen nousu

voi saada alkunsa niin kysynnän kuin tarjonnankin puolelta. Kysyntäinflaatiosta on kyse, kun kokonaiskysyntä kasvaa enemmän, kuin siihen voidaan lyhyellä aikavälillä vastata tarjonnalla. Tällaisessa ylikysynnän tilanteessa hinnat lähtevät nousuun. Kustannusinflaatiosta on kyse, kun hinnat nousevat työvoimakustannusten nousuun, raaka-aineiden kallistumisen tai muiden tuotantoehtojen heikentymisen takia. (Pekkarinen & Sutela 2002, 256–257.)

Yleisen hintatason nouseminen aiheuttaa taloudelle monenlaista haittaa ja siksi inflaation torjuminen onkin yksi tärkeimmistä talouspoliittisista tavoitteista Suomen lisäksi kaikissa länsimaissa. Inflaatio tuo mukanaan epävarmuutta sekä yrityksille että kuluttajille. Yritysten on hankalaa arvioida tuottoja sekä kuluja lähitulevaisuudessa, mikä vaikuttaa negatiivisesti niiden haluun tehdä investointeja. Tämä johtaa helposti sekä työllisyyden että talouden kasvun ja uudistumisen heikentymiseen. Inflaation takia palkkojen ja muiden tulojen ostovoima heikkenee. Usein taas inflaation aikana asuntojen sekä muun kiinteän omaisuuden arvo nousee pankkitalletusten reaaliarvon toisaalta alentuessa. (Lindholm & Kettunen 2016, 127.)

Usein nopeassa inflaatiossa myös talouden ulkopuolinen tasapaino heikkenee. Kun hinnat ja palkat nousevat liian nopeasti, vaikuttaa se talouden hintakilpailukykyyn heikentävästi, ja siten vaikeuttaa vientiä. Tässä tilanteessa tuontitavarat ovat kotimaisiin tuotteisiin nähden halvempia, mikäli valuutan arvo suhteessa ulkomaisiin valuuttoihin ei alene. Vaihtotase heikkenee, kun tuontitavaran suhteellinen halpeneminen kasvattaa tuonnin määrää. Mitä nopeampaa ja vaihtelevampaa hintojen nousu on, sitä suuremmaksi inflaation kustannukset lopulta nousevat. Kun hintojen nousu pysyy vuositasolla muutamassa prosentissa, on tilanne vielä hallittavissa. Kun inflaatioprosentti alkaa olemaan kaksinumeroinen, puhumattakaan hyperinflaatiosta, ollaan vakavissa taloudellisissa ongelmissa. Hyperinflaatiossa raha käytännössä menettää arvonsa, jolloin rahan käyttöä ruvetaan korvaamaan vaihtokaupoilla. (Lindholm & Kettunen 2016, 127.)

3 Opintolaina opiskelijoiden toimeentulona

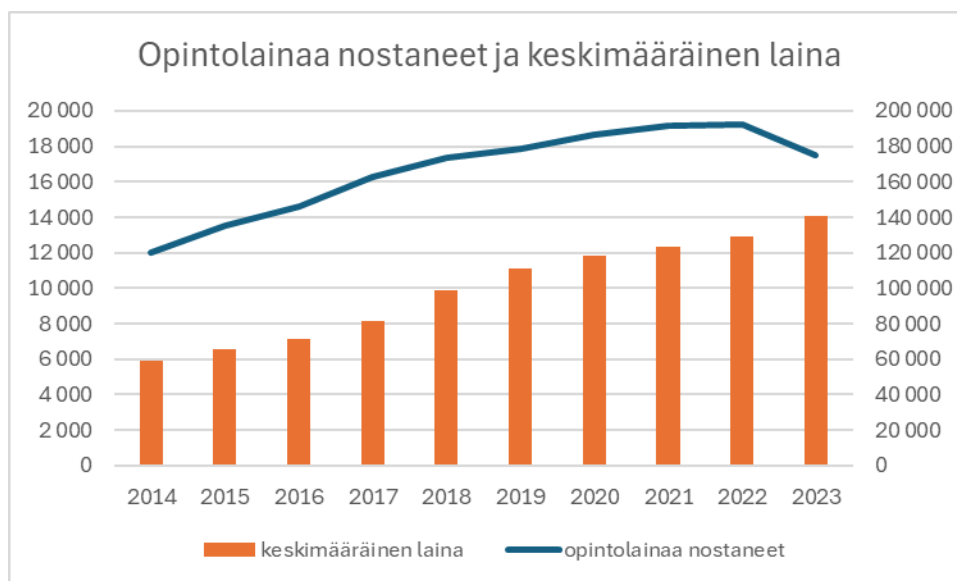
Opintotukeen sisältyvät sekä opintoraha että opintolainan valtiontakaus. Suomessa Kansaneläkelaitos, eli Kela, voi myöntää päätoimiselle opiskelijalle opintotukea. Jotta opintotukea voi saada, tulee opintojen edistyä riittävästi. Opiskelija voi saada myös asumislisää, mikäli hän opiskelee ja asuu ulkomailla tai Ahvenanmaalla tai opiskelee kansan- tai urheiluopiston maksullisilla linjoilla ja lisäksi asuu opiston asuntolassa. (Kansaneläkelaitos 2024a; Kansaneläkelaitos 2024b.)

Opiskelijat voivat hakea opintolainaa, joka on valtion takaama laina. Mikäli opiskelija saa lainantakauksen, voi opiskelija hakea lainaa valitsemastaan pankista. Muuta vakuutta lainalle ei tarvita, sillä valtio takaa opintolainan. Opiskelija sopii itse opintolainan koroista sekä takaisinmaksun aikataulusta oman pankkinsa kanssa. (Kansaneläkelaitos 2024a; Kansaneläkelaitos 2024b.)

Suomessa opintolainojen tavallisin viitekorko on 12 kuukauden euribor. Vuoden 2024 alussa jopa 86 % kaikista opintolainoista olivat euriborsidonnaisia. Viime aikoina opintolainojen nostossa on alettu käyttää myös enemmän pankkien omia viitekorkoja. (Suomen Pankki 2024b.)

Opintotukilakiin on tullut muutoksia, joiden myötä myös opintolainan valtiontakauksen määrää on nostettu. Muutos on melko tuore, sillä se on tullut voimaan 1.8.2024. Elokuusta lähtien Suomessa opiskelevien yli 18-vuotiaiden opintolainan valtiontakauksen määrää nostettiin 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa. Alle 18-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden valtiontakauksien määrää nostettiin 300 eurosta 400 euroon kuukaudessa. Vastaavasti ulkomailla opiskelevien takauksen määrä nostettiin 800 eurosta 1000 euroon. Opintolainan nostokertojen lukumäärät ovat myös muuttuneet. Nykyään korkeakouluopiskelijoilla on lukuvuoden aikana kaksi mahdollista lainan nostokertaa, kun taas toisen asteen opiskelijoilla nostokertoja on neljä. Ulkomailla suoritettavien opintojen kohdalla nostokertoja on edelleen yksi lukuvuodessa. (Kansaneläkelaitos 2024g.)

Opiskelijoita ollaan siis kannustamassa entistä suurempaan lainanottoon toimeentulonsa turvaamiseksi. Pelkkä opintoraha itsessään ei mahdollista täysipäiväistä opiskelua, sillä sen määrä on varsin pieni. Moni opiskelija päättää turvautua opintolainaan mahdollistaakseen opintojen edistymisen mahdollisimman tehokkaasti. Pitkän nollakorkokauden jälkeen korkotaso nousi nopeasti vuosien 2022–2023 aikana. Aiemmin ”ilmaisena” tunnettu opintolaina ei kuitenkaan sitä varsinkaan enää ole ja siihen liittyy lainana riskejä, aivan niin kuin mihin tahansa lainanottoon.

Kuvio 1. Opintolainaa nostaneiden opiskelijoiden ja keskimääräisen lainasmman määrä. Lähde: Kansaneläkelaitos.

Kuviossa 1. on esitetty opintolainaa nostaneiden opiskelijoiden sekä keskimääräisen lainasumman määrä. Keskimääräinen opintolainan opiskelijakohtainen määrä on noussut melko tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Nopein yksittäinen nousu on havaittavissa vuosien 2017–2018, jolloin opintolainakanta kasvoi suurentuneiden lainaerien sekä lainanottajien määrän lisääntymisen vuoksi (Suomen Pankki 2024). Vuonna 2023 opintolainaa nostaneiden opiskelijoiden keskimääräinen lainasumma oli 14 071 euroa, kun sitä edellisenä vuonna summa oli 12 933 euroa.

Opintolainaa lukuvuoden aikana nostaneiden opiskelijoiden määrä sen sijaan kääntyi laskuun ensimmäistä kertaa kymmenen vuoden tarkastelujaksolla.

Vuonna 2023 opintolainaa nosti yhteensä 174 685 opiskelijaa, kun edellisvuonna vastaava määrä oli 192 571 (Kansaneläkelaitos 2024i). Kansaneläkelaitoksen omassa artikkelissa Kelan tutkimuspäällikkö arvelee korkotason muutoksilla saattaneen olla vaikutusta opiskelijoiden vähentyneeseen lainannostoon. Toisena mahdollisena syynä mainittiin myös työllisyystilanteen muutokset, sillä opiskelijoiden tarve opintolainaan vähenee, kun työllisyystilanne on hyvä. (Kansaneläkelaitos 2024h.)

3.1 Opintolainahyvitys

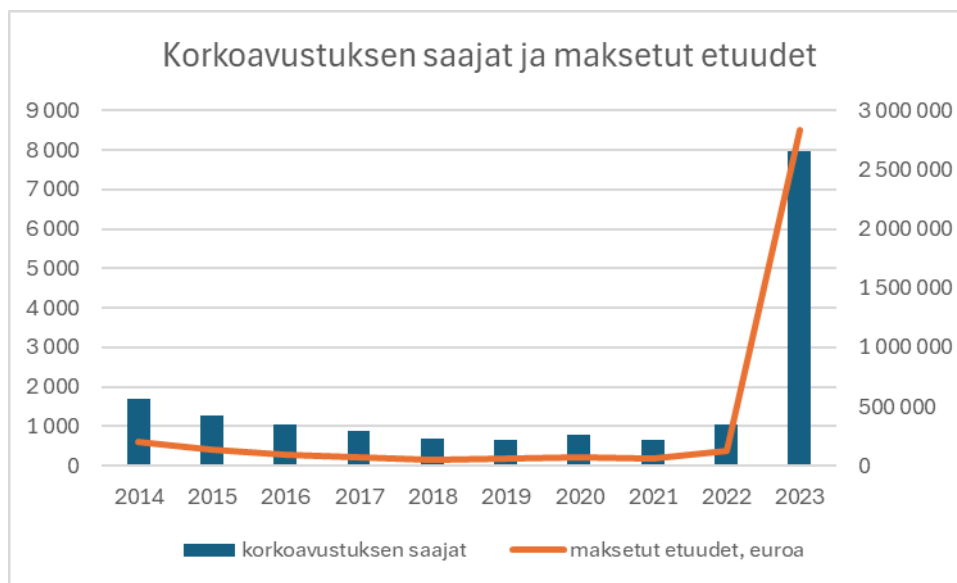
Korkeakouluopiskelijalla on mahdollisuus saada opintolainahyvitys, mikäli hän saa suoritettua tutkintonsa määräajassa. Käytännössä Kansaneläkelaitos hyvittää siis osan opintolainan summasta. Tämä koskee niitä korkeakouluopiskelijoita, jotka ovat aloittaneet ensimmäiset korkeakoulututkinto-opintonsa 1.8.2014 tai sen jälkeen ja jotka ovat nostaneet opintolainaa yli 2 500 euroa. (Kansaneläkelaitos 2024d.)

Opintolainahyvityksen määrä on 40 % 2 500 euroa ylittävästä opintolainan määrästä. Opiskelijan on siis nostettava opintolainaa yli 2 500 euroa saadakseen mahdollisuuden hyvitykseen. Opintolainahyvityksellä on myös enimmäismäärät: 300 opintopisteen tutkinnossa enimmäismäärä on 6 200 euroa, kun taas 210 opintopisteen laajuudessa tutkinnossa enimmäismäärä on 4 120 euroa. Opiskelijan lainapääomaan lisättyjä korkoja ei oteta huomioon lainamäärässä. Opintolaina otetaan huomioon sellaisena, kuin se on valmistumislukukauden viimeisenä päivänä. Opiskelijan ei siis ole opintolainahyvityksen näkökulmasta kannattavaa maksaa opintolainaa pois ennen tätä. (Kansaneläkelaitos 2024e.)

3.2 Opintolainan korkoavustus

Opiskelija voi hakea Kelalta myös korkoavustusta. Sen voi saada, mikäli opiskelijan tulot eivät ylitä määriteltyä ylärajaa ja pankki on alkanut laskuttaa

lainan korkoja. Mikäli korkoavustus myönnetään, Kela maksaa valtion takaaman opintolainan korot kokonaan, eikä opiskelijan siis tarvitse maksaa niitä takaisin. Siltä ajalta, kun opiskelija saa opintotukea, pankki ei peri häneltä opintolainan korkoja. Kun opiskelijan opintotuen saaminen loppuu, päämitetaan korot vielä yhden lukukauden ajan. Tämän jälkeen pankki alkaa periä opintolainan korkoja. (Kansaneläkelaitos 2024c.).

Kuvio 2. Korkeavustuksen saajat ja maksetut etuudet. Lähde: Kansaneläkelaitos.

Vuoden 2023 aikana korkeavustuksen saajien määrä ja maksettujen korkeavustusten määrä nousi räjähdysmäisesti aikaisempiin lukuvuosiin verrattuna. Kela maksoi opintolainojen korkoja yhteensä 2 829 710 euroa 7 977 opintovelalliselle, kun edellisenä vuonna maksettava summa oli 126 473 euroa 1 045 opintovelalliselle. Opintolainojen korkojen nousun sekä opiskelijoiden lainamäärien kasvun ajatellaan olevan tämän kehityksen takana. (Kansaneläkelaitos 2023i.)

3.3 Opintolainan takaisinmaksu

Opiskelija sopii itse pankkinsa kanssa lainaan liittyvästä maksuaikataulusta ja muista ehdoista. Useimmiten takaisinmaksu alkaa noin 0,5–1,5 vuotta

opintolainan korkojen pääomittamisen jälkeen. Yleensä opiskelijan saadessa opintotukea, ei hänen tarvitse vielä maksaa opintolainan lyhennyksiä tai korkoja. Tänä aikana pankki pääomittaa opiskelijan opintolainan korot, eli toisin sanoen opintolainan kokonaismäärään lisätään myös näiden korkojen määrä. Korot pääomitetaan vielä yhden lukukauden ajan viimeisen opintotukilukukauden jälkeen, jonka jälkeen opiskelija alkaa maksamaan korkoja itse. (Kansaneläkelaitos 2024f.)

3.4 Opintolainan nostamisen vaikutukset opiskelijalle

Korkeakoulutus on opiskelijalle tärkeä ja kannattava investointi, joka tuo mukanaan paremmat uramahdollisuudet sekä mahdollisuuden saavuttaa korkeammat tulot (Brown, Haughwout, Lee, Scally & van Der Klaauw 2014). Opintolaina on monelle täyspäiväisen korkeakouluopiskelun mahdollistaja niin Suomessa, kuin muuallakin maailmassa. Opinnot etenevät todennäköisesti nopeammin, kun opiskeluun jää enemmän aikaa työnteon sijaan.

Vaikka opintolaina onkin tärkeä ja yleinen keino koulutuksen rahoittamiseksi, on sen nostamisella havaittu olevan kuitenkin myös monia negatiivisia puolia opiskelijan kannalta. Walsemann, Gee & Gentile (2015) ovat tutkineet opintolainan ja mielenterveyden välistä suhdetta varhaisessa aikuisuudessa. Tutkimuksessa havaittiin, että opintolaina voi aiheuttaa stressiä ja takaisinmaksuun liittyviä huolia. Tutkimuksessa opintolainat yhdistettiin heikompaan psyykkiseen toimintakykyyn sekä opiskelun aikana, että myöhemmin varhaisessa aikuisiässä.

Samansuuntaisia havaintoja ovat tehneet myös Chisholm-Burns, Spivey, Jaeger & Williams (2017) tutkiessaan farmasiaopiskelijoiden asennetta opintolainaa kohtaan. Heidän tutkimuksessaan huomattiin yhteys korkeampien opintolainasummien ja velkapelon sekä stressin välillä. Vastaavasti näytti siltä, että lainatietous ja lainan harkitseminen liittyivät pienempään lainasummaan sekä lyhyempään odotettuun lainan takaisinmaksuaikaan. Lainatietämyksen ja

ymmärryksen lisääminen olisi opiskelijoita hyödyttävä tekijä, kun he suunnittelevat opintojensa rahoittamista.

Opiskelijoiden lainatietämystä on tutkittu jonkin verran. Akers & Chingos (2014) havaitsivat tutkimuksessaan, että korkeakouluopiskelijoilla ei ollut kovin selkeää käsitystä oman lainansa ehdoista tai oikeasta taloudellisesta tilanteestaan. Osa opiskelijoista koki jonkin verran katumusta aikaisempia taloudellisia valintojaan kohtaan. Jotkut tutkimukseen osallistuneista kertoivat toivovansa, etteivät he olisi nostaneet niin paljon lainaa.

Lisäksi on jonkin verran tutkimuksia siitä, miten opintolainan nostaminen vaikuttaa opiskelijan tulevaisuuteen. Brown, Haudghwout, Lee, Scally & van der Klaauw (2014) mukaan vaikuttaisi siltä, että suurella opintolainarasituksella ja siihen mahdollisesti liittyvällä korkealla maksuhäiriöasteella on negatiivinen vaikutus opintovelallisten tulevaisuuden asunnon ostoihin, muiden velkojen maksuihin sekä luoton saamiseen.

4 Opinnäytetyön käytännön osion toteutus

Tässä osiossa käydään tarkemmin läpi opinnäytetyön käytännön osion toteutusta sekä siinä käytettyjä tutkimusmenetelmiä ja kohderyhmää.

Käytännön osio toteutettiin määrällisenä eli kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Vastausten saamiseen käytettiin Webropol-palvelun avulla suunniteltua kyselylomaketta, jonka kysymykset olivat kaikille samat. Osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä.

Määrällinen tutkimusmenetelmä

Tässä opinnäytetyössä käytettiin määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Määrällisessä tutkimusmenetelmässä tyypillisin tapa kerätä aineistoa on käyttää kyselylomaketta (Vilkkä 2021, 76). Kyseistä tapaa haluttiin käyttää myös tässä opinnäytetyössä, sillä sen avulla haluttiin saada helposti käsiteltävissä olevia vastauksia melko laajalta joukolta. Kyselylomake on sopiva tapa kerätä aineistoa suurelta tai hajallaan olevalta vastaajajoukolta. Sitä voidaan käyttää myös silloin, kun tutkimuksessa on tarkoitus käsitellä arkaluontoisia kysymyksiä, sillä vastaaja jää anonymiksi. Kyselylomakkeen käytöllä on kuitenkin myös haittoja, kuten vastausprosentin mahdollinen jääminen pieneksi tai vastausten myöhästyminen, joka helposti johtaa tutkimuksen aikataulun venymiseen. (Vilkkä 2021, 76.)

Jo tutkimuksen ideointivaiheessa on oleellista varmistaa, että tutkittavaa asiaa voidaan mitata ja testata. Mitä tahansa teoreettista asiaa tai ilmiötä voidaan tutkia, mikäli se vain voidaan muuttaa mitattavaan muotoon.

Kyselylomakkeessa tulisi kysyä vain tutkimuksen kannalta relevantteja kysymyksiä, joita tutkimussuunnitelmassa kerrotaan tutkittavan.

Kyselylomakkeessa voidaan käyttää monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai sekamuotoisia kysymyksiä. (Vilkkä 2021, 83-85.)

Tutkimuksen kohderyhmä

Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi valikoituivat Turun ammattikorkeakoulun opiskelijat. Kyselyn linkki jaettiin Turun ammattikorkeakoulun intranetin (Messi) uutisissa ja alun perin vastausaika oli 30.10-13.11.2024. Vähäisen vastausmäärän vuoksi kyselylinkkiä jaettiin myöhemmin vielä opinnäytetyökurssin päivityksissä itslearning-alustalla. Lisäksi opinnäytetyön tekijä välitti linkkiä tuttujen opiskelijoiden kautta heidän ryhmiinsä ja vastauksia kerättiin myös paikan päällä Turun ammattikorkeakoulun Kupittaaan kampuksella. Vastaajien määrä jäi kaikesta huolimatta vähäiseksi, joten tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää koskemaan suurempaa opiskelijajoukkoa.

Kyselyyn vastasi yhteensä 49 opiskelijaa. Kyselyyn vastanneiden ikähaarukka vaihteli 19 ja 44 vuoden välillä. Vastaajista 61 % oli naisia ja 39 % miehiä. Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista, 33 %, ovat aloittaneet opintonsa vuonna 2021 tai sitä aikaisemmin. Seuraavaksi suurin ryhmä oli vuonna 2024 opintonsa aloittaneet opiskelijat, joita oli 31 % vastaajista. Vuonna 2022 ja 2023 opintonsa aloittaneita oli kumpaakin 18 % vastanneista.

5 Kyselyn tulokset

Opinnäytetyön kyselyn vastauksissa korostui erityisesti kaksi käyttökohdetta opintolainalle. Kyselyyn osallistuneista opiskelijoista ylivoimaisesti suurin osa kertoi käyttävänsä opintolainaa kattaakseen tavallisia elämisen kuluja. Tähän sisältyi esimerkiksi vuokra, ruoka sekä muut pakolliset laskut. Toinen suosiota saanut käyttökohde oli opintolainan sijoittaminen. Muutama opiskelija kertoi myös nostavansa opintolainaa vapaa-ajan menoihin, kuten lomamatkoihin tai suurempiin hankintoihin.

Opiskelijoilta kysyttiin, tulisivatko he toimeen ilman opintolainaa. Vastausvaihtoehtoina oli ”kyllä”, ”ei” ja ”ehkä”.

Kuvio 4. Tulisivatko opiskelijat toimeen ilman opintolainaa.

Suurin osa kysymykseen vastanneista, 51 %, oli sitä mieltä, että he tulisivat toimeen ilman opintolainaa. Vastanneista 27 % kertoi, että he eivät tulisi toimeen ilman opintolainaa. Loput 22 % tulisivat ehkä toimeen ilman opintolainaa. Opiskelijoista 62 % kertoi heillä olevan opintolainan lisäksi muitakin tuloja. Tulojen määrän skaala oli suuri, sillä euromääräiset summat vaihtelivat 50 eurosta aina 3 200 euroon kuukaudessa. Loput 38 % opiskelijoista tulevat toimeen pelkästään opintorahan sekä opintolainan turvin.

Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista kertoi heidän opintolainansa olevan sidottu 12 kuukauden euriborkorkoon. Se on linjassa yleisen tilastotiedon kanssa. Osa vastanneista oli ymmärtänyt kysymyksen väärin ja ilmoittanut viitekoron laadun sijaan koron määrän prosentteina. Muutama vastasi opintolainansa viitekoroksi euriborin, mutta ei eritellyt sen maturiteettia. Vain pari opiskelijaa ilmoitti opintolainansa viitekoroksi pankin oman primekoron.

Melko suuri osa vastaajista, 17,2 %, ei tiennyt oman opintolainansa viitekoron laatua. Osa tähän avoimeen kysymykseen vastanneista opiskelijoista oli avannut myös syitä valintansa takana. 12 kuukauden euriborin valitsemisen taustalla oli usein sen tuttuus tai sitten sitä oli tarjottu ensimmäisenä ehdotuksena pankista. Moni kertoi luottavansa juuri euriboriin, sillä se on tilastollisesti suosituin ja tyypillisin korko opintolainoissa.

Kysymys opiskelijoiden tietoudesta oman opintolainansa koron määrää kohtaan jakoi ihmisiä. Opiskelijoista 43 % kertoi tietävänsä opintolainansa koron määrän. Vastaavasti 57 % ilmoitti, etteivät he tiedä opintolainansa koron määrää. Vastauksista käy siis ilmi, että opiskelijoiden tietämys omasta opintolainasta voisi olla paremmallakin tasolla. Kyselyyn vastanneista 25 % kertoi olevansa tietoisia opintolainojensa ehdoista. Suurin osa opiskelijoista, 40 %, ilmoittivat etteivät he tiedä opintolainansa ehtoja ja loput 35 % opiskelijoista olivat osittain tietoisia opintolainansa ehdoista.

Opiskelijoilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, onko opintolainahyvitys vaikuttanut heidän päätökseensä nostaa opintolainaa. Vastaajista 49 % kertoi, että opintolainahyvitys on vaikuttanut opintolainan nostopäätökseen. Loput 51 % taas vastaavasti eivät kokeneet opintolainahyvityksellä olleen vaikutusta opintolainan nostopäätökseen.

Seuraavassa avoimessa kysymyksessä opiskelijoilta kysyttiin, missä määrin heillä on tapana seurata korkojen kehitystä ja rahoitusmarkkinoita ylipäätänsä.

Kuvio 5. Seuraavatko opiskelijat korkojen kehitystä tai rahoitusmarkkinoita.

Opiskelijoista 21 % kertoivat seuraavansa korkojen kehitystä ja rahoitusmarkkinoita usein. Opiskelijoista 19 % vastasi seuraavansa niitä silloin tällöin. Vastaajista 30 % ilmoitti seuraavansa niitä harvemmin ja viimeiset 30 % eivät seuraa korkojen kehitystä tai rahoitusmarkkinoita lainkaan.

Opiskelijoille esitettiin avoin kysymys, jossa heitä pyydettiin kuvaamaan omin sanoin, onko aikaisemmalla korkotason nousulla ollut vaikutusta heidän päätöksiinsä nostaa opintolainaa, ja jos on, millä tavoin. Suurin osa vastaajista kertoi, ettei korkotason nousulla ole ollut vaikutusta heidän päätöksiinsä nostaa lainaa. Osa heistä kertoi tähän syynä olevan se, että opintolainan nostaminen on heidän tilanteessaan pakollista. Seuraavaksi suurin joukko koostui vastaajista, joiden opintolainan nostopäätöksiin koronnousu on vaikuttanut osittain. Moni kertoi miettivänsä nykyään tarkemmin, tarvitsevatko he ehdottomasti lainaa vai pystyisivätkö he rahoittamaan opiskeluajan elämänsä muilla tavoin. Loppuosa vastaajista kertoi, että korkotason nousulla on ollut selkeästi vaikutusta heidän halukkuuteensa nostaa opintolainaa ja he eivät halua siitä johtuen ottaa enempää velkaa.

Opiskelijoille esitettiin avoin kysymys siitä, ovatko korkotason muutokset vaikuttaneet heidän suunnitelmiinsa opintojen rahoittamisesta tulevaisuudessa. Suurin osa vastaajista kertoi, ettei korkotason muutoksilla ole merkitystä, kun he

mieltivät opintojen rahoitusta tulevaisuudessa. Noin kolmasosa vastaajista ilmoitti, että korkotason muutokset ovat vaikuttaneet osittain heidän päätöksiinsä opintojen rahoittamisesta tulevaisuudessa. Osa pohti, voisiko tulevaisuudessa tehdä enemmän työvuoroja tai keksiä muita tapoja rahoittaa opintoja. Jotkut mainitsivat, että he aikovat panostaa entistä enemmän ajoissa valmistumiseen. Osa taas kertoi opintolainan nostamisen olevan myös tulevaisuudessa itselleen pakollista, joten muutokset eivät ole vaikuttaneet heidän suunnitelmiinsa.

Opiskelijoille esitettiin avoin kysymys, jossa heitä pyydettiin kertomaan siitä, millaisia ajatuksia opintolainan takaisinmaksu heissä herättää. Valtaosassa vastauksissa korostui ahdistus ja jännitys opintolainan takaisinmaksua kohtaan. Opiskelijat kertoivat, että tulevaisuus herättää heissä huolta ja epävarmuutta. Alla on esitetty muutamia lainauksia kyselyn vastauksista.

“Huolta ja ahdistusta. Vaikka laina-aika onkin pitkä, niin työllisyystilanne vaikuttaa kovasti takaisinmaksuun.”

”Valmistun onneksi alalle, jossa on todella hyvä työllistyminen. En siis ole huolissani siitä, että en saisi opintolainaa maksettua. Kyllä hieman kismittää, että opintolainaa vielä rummutettiin ”ilmaisenä” nollakorko lainana, kun aloitin opiskelut, ja totuus on toinen. Varsinkin kun julkisessa keskustelussa on nyt myös näkemys siitä, että ei lainan kuulukaan olla ilmaista. Tulee siis hieman huijattu olo, vaikka en olekaan huolissani lainan maksusta.”

“Opintolainan hyvitysmahdollisuus houkutteli ottamaan opintolainaa, mutta nyt kun opinnot ovat viivästyneet, harmittaa minua opintolainan kalleus eli korot.”

Vastauksista päätellen opiskelijat kokevat suurta huolta koskien ajatusta opintolainan takaisinmaksusta. Vain harva vastasi, ettei opintolainan takaisinmaksu herätä sen kummempia ajatuksia. Tämä oli siinä mielessä mielenkiintoinen tulos, että useimmat kyselyyn vastanneet opiskelijat vaikuttivat aiemmin suhtautuvan rennosti opintolainaan ja sen korkoihin, mutta takaisinmaksu herättää kuitenkin monessa negatiivisia tunteita.

Opiskelijoilta kysyttiin avoimella kysymyksellä heidän ajatuksiaan siitä, millaisia riskejä he ajattelevat opintolainaan mahdollisesti liittyvän. Moni arveli suurimman riskin liittyvän siihen, ettei opiskelija ehkä työllistyäkään heti opintojen jälkeen ja näin opintolainan takaisinmaksusta tulee haastavaa. Muutama otti myös esiin sen näkökulman, että lainan ottaminen voi olla täysin turhaa, mikäli jostain syystä opinnot keskeytyvät tai viivästyvät. Osa oli myös huolissaan opintolainan nostamisen vaikutuksesta muiden lainojen myöntämiseen. Muutama arveli, että joskus voi unohtua se seikka, että kyseessä on tosiaankin laina, joka on maksettava takaisin. Lainan nostaminen on niin helppoa, että sitä saa vaivattomasti nostettua taloudellisesta tarpeesta riippumatta. Toisaalta jotkut vastanneista kertoivat myös, etteivät he näe opintolainaan liittyvän juurikaan riskejä, sillä maksuaika on niin pitkä.

Viimeiseksi opiskelijoilta kysyttiin vielä avoimella kysymyksellä, tuntuuko opintolaina heistä hyvältä ratkaisulta opintojen rahoittamiseen. Kysymys jakoi mielipiteet karkeasti kahteen. Näistä hieman suurempi osa piti opintolainaa edelleen hyvänä ratkaisuna opintojen rahoittamiseen. Opintolainan koettiin tuovan enemmän aikaa opiskelulle, kun työnteko ei kuluta kokonaan vapaa-aikaa. Myös opintolainahyvitys mainittiin hyvänä motivaattorina opintolainan nostamiseen. Melkein yhtä suuri osa oli sitä mieltä, että opintolaina ei tunnu varsinkaan enää hyvältä ratkaisulta opintojen rahoittamiseen. Muutama myös mainitsi, että opintolaina on tässä maailman- ja työmarkkinatilanteessa monelle opiskelijalle pakollinen paha eikä muutakaan vaihtoehtoa opintojen rahoittamiseksi kaikilla ole, vaikka he eivät haluaisikaan lainaa enää nostaa. Osan mielestä taas opintolainalla opintojen rahoittaminen on osittain hyvä ratkaisu, mutta he saattaisivat pyrkiä kuitenkin rahoittamaan elämäänsä enemmän muilla tavoin, jos saisivat päättää nyt uudelleen.

6 Johtopäätökset

Tässä opinnäytetyön viimeisessä osiossa on tarkoituksena tarkastella vastauksia työn alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin, hyödyntäen sekä aiempien tutkimusten tuloksia että opinnäytetyön kyselytutkimuksesta saatuja vastauksia. Lisäksi osiossa pohditaan työn luotettavuutta ja pätevyyttä sekä esitellään mahdollinen jatkotutkimusaihe.

6.1 Korkotason nousun vaikutus

Enemmistö kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei kokenut nousseen korkotason vaikuttaneen merkittävästi päätökseen opintolainan nostamisesta. Niin kuin Brown, Haughwout, Lee, Scally & van der Klaauw (2014) tutkimuksessaan totesivat, on korkeakoulutus tärkeä väline elämässä etenemiselle ja opintolainaa pidetään yleisesti hyvänä keinona opintojen rahoittamiseen. Osa opiskelijoista kertoi opintolainan nostamisen olevan omassa tilanteessaan pakon sanelemaa, eikä korkotason heilahteluilla ole heille siksi suurta merkitystä päätöksiä tehdessä. Osa opiskelijoista puolestaan kertoi, että korkojen nousu on vaikuttanut osittain heidän päätökseensä nostaa opintolainaa. Nämä vastaajat kertoivat miettivänsä nykyään tarkemmin omaa todellista tarvettaan opintolainalle ja olevansa varovaisempia nostamaan sitä. Vastaajissa oli myös opiskelijoita, joiden päätökseen opintolainan nostamisesta korkojen nousu on selkeästi vaikuttanut, eivätkä he halua ottaa enempää velkaa. Vastaavat pohdinnat näkyivät myös kysyttäessä opintojen rahoittamisesta tulevaisuudessa.

6.2 Opintolainan käyttökohteet

Suurin osa kyselytutkimukseen osallistuneista käyttää opintolainaa kattaakseen tavallisia elämisen kustannuksia, jotta he voivat keskittyä paremmin opiskeluun ja valmistua aikataulussa. Osa opiskelijoista oli nostanut opintolainaa myös sijoitusmielessä. Opintolaina ei ollut suurimmalle osalle vastaajista riittävä tulo,

vaan he ilmoittivat heillä olevan muitakin tuloja opintoetuuksien lisäksi. Näissä vastauksissa kuukausittaiset tulosummat vaihtelivat merkittävästi vastaajasta riippuen, mikä viittaa siihen, että kyselyyn vastanneet opiskelijat ovat taloudellisesti hyvin erilaisissa tilanteissa. Kyselylomakkeella ei kuitenkaan eritelty tarkemmin, mistä nämä tulot koostuvat. Jälkikäteen ajateltuna tämä tieto olisi ollut mielenkiintoinen.

Yli puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista kokivat tulevansa toimeen myös ilman opintolainaa. Tätä tulosta voidaan pitää melko yllättävänä, sillä suuri osa vastaajista oli ilmoittanut opintolainan käyttökohteeksi tavalliset elämisen kustannukset. Olisi voitu olettaa useamman opiskelijan vastanneen, ettei tulisi toimeen ilman opintolainaa.

6.3 Opiskelijoiden suhtautuminen opintolainaan

Walsemann, Gee & Gentile (2015) havaitsivat tutkimuksessaan opintolainan aiheuttavan opiskelijoissa stressiä ja huolta lainan takaisinmaksuun liittyen. Saman suuntaisia havaintoja tekivät myös Chisholm-Burns, Spivey, Jaeger & Williams (2017) tutkiessaan farmasiaopiskelijoiden asennetta opintolainaa kohtaan. Opiskelijoiden isompi velkataakka näytti aiheuttavan suurempaa stressiä. Tämän opinnäytetyön kyselyssä saadut vastaukset tukevat näitä tutkimuksia, sillä suuri osa opiskelijoista kertoi opintolainan takaisinmaksun aiheuttavan heille ahdistusta ja huolta tulevaisuudesta. Opiskelijoiden tunteet opintolainan takaisinmaksua kohtaan olivat pääosin negatiivisia. Vain harva vastaaja kertoi, ettei opintolainan takaisinmaksu herätä heissä sen kummempia ajatuksia. Vaikka useimmat kyselyyn vastanneet opiskelijat vaikuttivat aiemmissä kysymyksissä suhtautuvan rennosti opintolainaan ja korkojen nousuun, takaisinmaksu herätti silti monissa vastaajissa negatiivisia tunteita.

Opiskelijat kokivat suurimmaksi opintolainaan liittyväksi riskiksi työllistymisvaikeudet, joilla voisi olla vaikutusta myös vastaajien maksukyvykkyyteen. Joitakin huolestutti opintolainan mahdollinen vaikutus muiden lainojen myöntämiseen. Osa opiskelijoista mainitsi myös ajattelevansa

korkotason nousun olevan yksi riskitekijä opintolainan nostamisen suhteen. Toisaalta osa vastaajista ei nähnyt opintolainaan liittyvän merkittäviä riskejä.

Kyselyyn vastanneilla opiskelijoilla oli keskenään erilaisia näkemyksiä siitä, tuntuuko opintolaina edelleen hyvältä ratkaisulta opintojen rahoittamiseen. Osa koki opintolainan mahdollistavan enemmän aikaa opiskelulle, ja opintolainahyvityksen olevan yksi motivaattori opintolainan nostamiseen. Toiset taas olivat sitä mieltä, että opintolaina ei tunnu varsinkaan enää nykytilanteessa hyvältä ratkaisulta opintojen rahoittamiseen, ja osa halusi harkita tarkkaan onko lisälainan ottaminen omassa tilanteessa välttämätöntä.

6.4 Opiskelijoiden tietoisuus koroista ja lainoistaan

Akers & Chingos (2014) havaitsivat tutkimuksessaan opiskelijoiden lainatietämyksessä olevan parantamisen varaa. Ilman tarvittavaa tietoutta ja ymmärrystä opiskelijat eivät kykene tekemään perusteltuja taloudellisia ratkaisuja. Monet opiskelijat ovat myös jälkikäteen katuneet joitain tekemiään päätöksiä.

Tämän opinnäytetyön tuottaman kyselyn tulokset olivat samansuuntaisia. Suuri osa vastaajista ei osannut kertoa opintolainansa viitekoron laatua ja vielä huomattavasti suurempi osa ei osannut kertoa oman opintolainansa viitekoron määrää. Myös tietämys opintolainan ehdoista oli melko heikolla tasolla. Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista kertoi seuraavansa korkojen kehitystä tai rahoitusmarkkinoita ylipäätään joko harvoin tai ei ollenkaan.

Sinänsä kyselyn tulokset eivät tältä osin olleet yllättäviä, vaan ne vastasivat alussa asetettua hypoteesia. On mahdollista, että vastauksiin heijastuu se seikka, että opintolainasta on puhuttu niin laajasti ”ilmaisena” lainana, joka ehdottomasti kannattaa ottaa. Voi olla, että tämä saa unohtamaan kyseessä olevan laina, jonka koroilla ja ehdoilla on konkreettista merkitystä lainanottajan talouden kannalta. Tämä saa pohtimaan, olisiko parempi puhua lainan sijaan velasta, sillä niissä on sanoina hyvin erilainen tunnelma.

Opintolaina on poikkeuksellinen lainatyyppi, sillä lähes kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus saada sitä riippumatta taloudellisista lähtökohdista. Opiskelijan lainatietämys saattaa olla hyvinkin puutteellista, mutta se ei ole este lainan myöntämiselle. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että opiskelijoiden lainatietämystä voitaisiin jollain tavoin parantaa.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millä tavoin aiempi korkotason nousu on vaikuttanut Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden halukkuuteen nostaa opintolainaa, ja onko korkotason muutoksella ollut vaikutusta lainan ottamiseen. Lisäksi haluttiin selvittää opiskelijoiden ajatuksia opintolainaa kohtaan sekä arvioida, kuinka tietoisia opiskelijat ovat opintolainojensa koroista ja lainaehdoista. Teoriaosuudessa käsiteltiin opiskelijoiden toimeentuloa ja korkoja, sekä tarkasteltiin korkotason vaihtelun taustatekijöitä. Teoriaosuudessa esiteltiin joitain aiempia tutkimuksia opintolainasta sekä pohdittiin opintolainan nostamisen mahdollisia vaikutuksia opiskelijoille eri näkökulmista.

Opinnäytetyössä pyrittiin löytämään vastauksia edellä esitettyihin kysymyksiin, ja tähän tavoitteeseen päästiin vain osittain. Suurimmat ongelmat liittyivät kyselyyn vastanneiden vähäiseen määrään sekä itse kyselylomakkeeseen. Yksi keskeinen ongelma oli se, että ainakin yhdessä kysymyksessä osa oli selkeästi ymmärtänyt kysymyksen väärin, mikä luonnollisesti vääristää tuloksia. Lisäksi kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä sellaisissa kohdissa, joissa monivalintakysymykset olisivat saattaneet olla järkevämpiä, sillä ne olisivat mahdollistaneet tulosten helpomman käsittelyn. Toisaalta kyselyssä oli myös monivalintakysymys, jossa oli käytetty kahta kysymystä samassa, mikä esti vastaajia vastaamasta niihin erikseen. Kyselytutkimus saattoi lisäksi sisältää liikaa kysymyksiä, mikä johti siihen, että monet vastaajat eivät jaksaneet vastata kaikkiin kysymyksiin, ja ne, jotka vastasivat, eivät välttämättä olleet valmiita käyttämään niin paljon aikaa avoimiin kysymyksiin vastaamiseen.

Kyselylomakkeessa saattoi lisäksi esiintyä tarpeetonta toistoa, ja osa kysymyksistä ei liittynyt aivan suoraan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Kyselyn vastausmäärä jäi valitettavan vähäiseksi, mikä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä laajempaan kohderyhmään. Opiskelijoiden välisen viestinnän osalta ei ollut käytettävissä sellaista kanavaa, joka olisi mahdollistanut riittävän suuren vastaajajoukon tavoittamisen. Jälkikäteen arvioiden olisi voinut olla

perusteltua valita vaihtoehtoinen tutkimusmenetelmä, joka olisi voinut tarjota luotettavampia ja laajemmin yleistettäviä tuloksia.

Tutkimuksissa tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, minkä takia on paikallaan pyrkiä arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Siihen on olemassa monia eri mittaus- ja tutkimustapoja. Kun puhutaan tutkimuksen reliiabiliteetista, tarkoitetaan sillä mittaustulosten toistettavuutta. Tämä tarkoittaa käytännössä, että monesta eri lähteestä olisi mahdollista saada sama tulos. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Tässä opinnäytetyössä reliabiliteetti ei ollut erityisen hyvällä tasolla. Tämä johtuu erityisesti siitä, että opinnäytetyön kyselyyn vastasi vain 49 opiskelijaa, vaikka kohderyhmä oli määrällisesti suuri. Tämän vuoksi tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koskemaan laajempaa opiskelijajoukkoa. Tulokset saattaisivat vaihdella eri lähteiden välillä pienestä vastaajamäärästä johtuen. Toisaalta vastaajien ikähaarukka oli laaja, samoin kuin korkeakouluopintojen aloitusvuosien jakautuminen, mikä tarkoittaa, että kyselyyn vastanneiden taustat olivat monipuolisia.

Tutkimuksen validiudella taas mitataan, miten hyvin tutkimuksessa on mitattu sitä, mitä oli tarkoituskin mitata (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231). Tämän opinnäytetyön osalta voidaan todeta, että tavoitteeseen päästiin osittain. Opinnäytetyön kysely toi vastauksen päätutkimuskysymykseen siltä osin, kuin se oli mahdollista pienen vastaajamäärän rajoittamana. Joidenkin kyselylomakkeella olleiden kysymysten kohdalla kysymyksenasettelu olisi voinut olla tarkemmin mietittyä. Kyselylomakkeen kysymysten laatimisessa olisi siis vielä ollut parantamisen varaa, jotta se olisi palvellut paremmin tarkoitustaan.

Opinnäytetyön käytännön osuuden eettisyys oli hyvällä tasolla. Kyselyyn vastattiin täysin anonymisti ja vastaajat kuuluivat tarkasti määritellyn kohderyhmään, sillä kyselyn linkkiä jaettiin huolellisesti valituissa paikoissa. Osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista jätti kuitenkin osan avoimista kysymyksistä vastaamatta, mikä heikentää tulosten luotettavuutta.

Opinnäytetyön kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että opiskelijoiden lainatietämykselle olisi selkeästi tarvetta ja tähän tulisi tulevaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota. Opiskelijoita tulisi perehdyttää enemmän lainanottoon, ja erityisesti takaisinmaksuun liittyviin laskelmiin. Näitä asioita voitaisiin mahdollisesti huomioida osana joidenkin kurssien sisällön suunnittelua. Jatkotutkimuksena voisi tutkia, millä konkreettisilla keinoilla opiskelijoiden lainatietämystä voisi lisätä esimerkiksi oppilaitoksissa.

Lähteet

Akers, E. & Chingos, M. 2014. Are college students borrowing blindly? Viitattu 20.8.2024. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/are-college-students-borrowing-blindly_dec-2014.pdf

Brown, M.; Haughwout, A.; Lee, D.; Scally, J. & van der Klaauw, W. 2014. Measuring student debt and its performance. Viitattu 15.8.2024. https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/staff_reports/sr668.pdf

Chisholm-Burns, M.; Spivey, C.; Jaeger, M. & Williams, J. 2017. Associations between pharmacy students' attitudes toward debt, stress and student loans. Viitattu 20.8.2024. <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.turkuamk.fi/science/article/pii/S0002945923024294>

Euro & talous. 2024. Kasvua konfliktien varjoissa. Viitattu 24.4.2024. <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2024/kasvua-konfliktien-varjossa/>

Euro & talous. 2023. Korkojen voimakas nousu rasittaa asuntovelallisia. Viitattu 20.10.2024. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/1/korkojen-voimakas-nousu-rasittaa-asuntovelallisia/>

Euroopan keskuspankki. 2022. Miten EKP:n koronnosto vaikuttaa arkeen? Viitattu 24.4.2024. https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me-more/html/interest_rates.fi.html.

Euroopan keskuspankki. 2017. Miksi vakaa hintataso on hyvä asia? Viitattu 23.4.2024. <https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me-more/html/stableprices.fi.html>.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Mishkin, F.; Matthews, K. & Giuliodori, M. 2013. The economics of money, banking & financial markets. European edition. Pearson.

Pekkarinen, J. & Sutela, P. 2002. Kansantaloustiede. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Suomen Pankki. 2024a. Euriborkorot kuukausittain. Viitattu 26.4.2024. https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/taulukot-ja-kuviot/korot/kuviot/korot_kuviot/euriborkorot_kk_chrt_fi/

Suomen Pankki. 2024b. Opintolainoja nostettiin tammikuussa vähemmän kuin vuosi sitten. Viitattu 26.4.2024.

https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2024/opintolainoja-nostettiin-tammikuussa-vahemman-kuin-vuosi-sitten/

The European Money Markets Institute. 2024. Euribor. Viitattu 24.10.2024.

<https://www.emmi-benchmarks.eu/benchmarks/euribor/>

Kansaneläkelaitos. 2024a. Opintotuki. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.kela.fi/opintotuki>

Kansaneläkelaitos. 2024b. Opintolaina. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.kela.fi/opintotuki-opintolaina>

Kansaneläkelaitos. 2024c. Korkoavustus. Viitattu 3.6.2024.

<https://www.kela.fi/korkoavustus>

Kansaneläkelaitos. 2024d. Opintolainahyvitys. Viitattu 4.6.2024.

<https://www.kela.fi/opintolainahyvitys>

Kansaneläkelaitos. 2024e. Opintolainahyvitys – määrä ja maksaminen. Viitattu

4.6.2024. <https://www.kela.fi/opintolainahyvitys-maara-ja-maksaminen>

Kansaneläkelaitos. 2024f. Opintolaina – korot ja lyhenykset. Viitattu 4.6.2024.

<https://www.kela.fi/opintolaina-korot-ja-lyhennykset>

Kansaneläkelaitos. 2024g. Opintolainaa voi nostaa aiempaa enemmän elokuusta alkaen. Viitattu 24.10.2024.

<https://www.kela.fi/ajankohtaista/opintolainaa-voi-nostaa-aiempaa-enemman-elokuusta-alkaen>

Kansaneläkelaitos. 2024h. Aiempaa harvempi nosti opintolainaa vuonna 2023, mutta keskimääräinen laina nousi. Viitattu 13.9.2024.

<https://www.kela.fi/ajankohtaista/aiempaa-harvempi-nosti-opintolainaa-vuonna-2023-mutta-keskimaarainen-laina-nousi>

Kansaneläkelaitos. 2024i. Tilasto opintotuesta. Viitattu 12.8.2024.

<https://tietotarjotin.fi/tilasto/2872983/tilasto-opintotuesta>

Lindholm, T. & Kettunen, J. 2016. Globaali kansantalous. Edita Publishing Oy.

Walsemann, K.; Gee, G. & Gentile, D. 2015. Sick of our loans: Student borrowing and the mental health of young adults in the United States. Viitattu 20.8.2024.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953614007503>

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. PS-kustannus.

Liite 1. Opinnäytetyön kyselylomake

1. Minä vuonna olet aloittanut opintosi Turun ammattikorkeakoulussa?

- 2021 tai aikaisemmin
- 2022
- 2023
- 2024

2. Ikä vuosina

3. Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua vastata

4. Oletko nostanut opintolainaa?

- Kyllä
- En, miksi?

5. Mihin tarkoitukseen olet pääosin nostanut opintolainaa?

6. Tulisitko toimeen ilman opintolainaa?

- Kyllä
- Ei
- Ehkä

7. Onko sinulla muita tuloja opintolainan lisäksi?

- Kyllä, kuinka paljon keskimäärin kuukausitasolla?
- Ei

8. Mihin viitekorkoon opintolainasi on sidottu? Miksi olet valinnut juuri sen?

9. Tiedätkö opintolainasi koron määrän?

- Kyllä
- En

10. Oletko selvillä opintolainasi ehdoista?

- Kyllä
- En
- Osittain

11. Onko opintolainahyvitys vaikuttanut päätökseesi nostaa opintolainaa?

- Kyllä
- Ei

12. Onko sinulla tapana seurata korkojen kehitystä tai rahoitusmarkkinoita ylipäätänsä?

- Usein
- Silloin tällöin
- Harvemmin
- Ei koskaan

13. Onko aikaisemmalla korkotason nousulla ollut vaikutusta päätökseesi nostaa opintolainaa? Millä tavoin?

14. Ovatko korkotason muutokset vaikuttaneet suunnitelmiisi opintojen rahoittamisesta tulevaisuudessa?

15. Mitä ajatuksia opintolainasi takaisinmaksu sinussa herättää?

16. Millaisia riskejä arvelet opintolainaan liittyvän?

17. Tuntuuko opintolaina hyvältä ratkaisulta opintojen rahoittamiseen?